

Ewolucja międzynarodowych organizacji metrologicznych na przykładzie Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej

Marcin Mikiel

Poniższy artykuł omawia strukturę, zakres prac oraz ewolucję Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej (OIML), jednej z najważniejszych międzynarodowych organizacji metrologicznych o charakterze globalnym.

Międzynarodowa Organizacja Metrologii Prawnej (OIML), której poświęcony jest poniższy artykuł, jest jedną z najważniejszych międzynarodowych organizacji, a zarazem jedną z najstarszych. Jej początki sięgają lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku, a dokładnie 12 października 1955 r. kiedy to w Paryżu 10 państw, w tym Polska, podpisały Konwencję ustanawiającą Międzynarodową Organizację Metrologii Prawnej. Konwencja w naszym kraju weszła w życie 11 listopada 1958 r. Wraz ze wzrostem roli światowego handlu, a wraz z nim wzrostem roli metrologii, organizacja rozrastała się, aby obecnie osiągnąć liczbę 58 członków pełnoprawnych oraz 65 członków-korespondentów.

Jak czytamy w Konwencji, celami organizacji są m.in. rozwijanie i wspieranie światowej harmonizacji procedur i trybu postępowania w zakresie metrologii prawnej. Organizacja ma za zadanie także popularyzację wiedzy z zakresu metrologii.

Językiem oficjalnym OIML jest język francuski. Niemniej w codziennej pracy organizacji dominuje język angielski.

Konwencja ustanowiła organy OIML, którymi są Międzynarodowa Konferencja Metrologii Prawnej, Międzynarodowy Komitet Metrologii Prawnej (CIML), Międzynarodowe Biuro Metrologii Prawnej (BIML) oraz Rada Przewodniczącego.

Międzynarodowa Konferencja Metrologii Prawnej jako najwyższy organ decyzyjny OIML

Formalnie posiedzenia Konferencji powinny odbywać się co najmniej raz na sześć lat. W praktyce Konferencja zwoływana jest co 4 lata. W tekście Konwencji czytamy, iż do zadań Konferencji należy m.in. „analiza celów Organizacji, studiowanie zagadnień dotyczących celów

Organizacji i podejmowanie decyzji na temat tych zagadnień, zapewnienie stworzenia organów kierowniczych jak również wybieranie członków Komitetu lub zatwierdzenie ich uzupełniania.”

Jednocześnie w artykule IV Konwencji, dotyczącym zadań Konferencji, znalazł się istotny zapis mówiący, iż wszelkie zagadnienia, które dotyczą ustawodawstwa i administracji, któregokolwiek z sygnatariuszy Konwencji są wyłączone z kompetencji Konferencji, chyba że któreś państwo wyraźnie tego żąda.

Warto podkreślić, iż uczestnicy Konferencji są oficjalnymi przedstawicielami państw, które reprezentują.

Międzynarodowy Komitet Metrologii Prawnej (CIML)

W praktyce jest to jeden z najważniejszych, jeżeli nie najważniejszy organ OIML, obok Komitetów, Podkomitetów oraz Grup Projektowych. W skład Komitetu wchodzi Członkowie, mianowani przez rządy państw członkowskich. W Polsce funkcję członka CIML, mianowanego przez Ministra Spraw Zagranicznych, pełni obecnie Wiceprezes Głównego Urzędu Miar ds. Metrologii Prawnej, Dorota Habich. Komitet spotyka się raz do roku. Spotkania organizowane są za każdym razem w innym kraju. Tegoroczne odbędzie się w Wietnamie. Komitet sprawuje nadzór nad bieżącą pracą OIML, m.in. uchwała dokumenty OIML, zatwierdza długookresową strategię prac OIML oraz ustanawianie nowych Komitetów i Podkomitetów Organizacji.

Międzynarodowe Biuro Metrologii Prawnej

Biuro pełni rolę „sekretariatu” OIML. Przekazuje członkom Organizacji bieżące informacje, zarządza stro-

na internetową OIML, monitoruje aktywność poszczególnych komitetów i podkomitetów. Na czele Biura stoi dyrektor, powołany przez Komitet. Obecnie funkcję dyrektora pełni pan Stephen Patoray.

Z pozostałych organów Organizacji warto wymienić przede wszystkim **Radę Przewodniczącą**, będącą organem doradczym Przewodniczącego CIML. Rada składa się z wybranych członków Komitetu, mianowanych przez Przewodniczącą.

Organy robocze Organizacji

Całość prac technicznych OIML, polegających głównie na opracowywaniu publikacji, odbywa się w Komitetach, Podkomitetach oraz Grupach Projektowych.

Katalog publikacji jest bardzo szeroki. Obejmuje on właściwie wszystkie kategorie przyrządów pomiarowych.

Co ciekawe, jednym z dłużej opracowywanych dokumentów OIML jest zalecenie odnoszące się do analizatorów wydechów. Innym dokumentem, dotyczącym przyrządów służących poprawie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, o których często się mówi w mediach, jest zalecenie opisujące wymagania techniczne, które powinny być spełniane przez fotoradary.

Godne odnotowania jest zaangażowanie Polski w prace Komitetów i Podkomitetów, w większości których zasiadają nasi przedstawiciele. Nasz kraj prowadzi sekretariat jednego z ważniejszych Komitetów, TC1 „Terminologia”, opracowującego bardzo istotny, z punktu widzenia metrologii prawnej, Międzynarodowy Słownik Metrologii Prawnej. Ponadto Polska zadeklarowała chęć przeprowadzenia pracom dwóch Grup Projektowych. Przedstawiciele Głównego Urzędu Miar uczestniczą w pracach następujących Komitetów i Podkomitetów OIML:

Komitet	Podkomitety uczestniczące w pracach komitetów z udziałem GUM
TC1 Terminologia	-
TC2 Jednostki miar	-
TC3 Kontrola metrologiczna	SC1 Zatwierdzenie typu i legalizacja; SC2 Nadzór metrologiczny; SC3 Materiały odniesienia; SC4 Zastosowanie metod statystycznych; SC5 Ocena zgodności
TC4 Wzorce, wzorcowanie i urządzenia do legalizacji	-
TC5 Ogólne wymagania dla przyrządów pomiarowych	SC1 Warunki środowiskowe; SC2 Zatwierdzenie typu
TC6 Towary paczkowane	-
TC7 Przyrządy do pomiaru długości i wielkości związanych	SC1 Przyrządy do pomiaru długości; SC3 Przyrządy do pomiaru pola powierzchni; SC4 Przyrządy do pomiarów w ruchu drogowym; SC5 Wielowymiarowe przyrządy pomiarowe
TC8 Pomiary ilości płynów	SC1 Statyczne pomiary objętości cieczy; SC3 Dynamiczne pomiary objętości cieczy innych niż woda; SC5 Wodomierze; SC6 Pomiary cieczy kriogenicznych; SC7 Pomiary gazu
TC9 Instrumenty pomiarowe masy i gęstości	SC1 Wagi nieautomatyczne; SC2 Wagi automatyczne SC3 Odważniki; SC4 Gęstość
TC10 Przyrządy do pomiaru siły, ciśnienia i wielkości związanych	SC1 Manometry obciążnikowo-tłokowe; SC2 Ciśnieniomierze z elementami sprężystymi; SC3 Barometry, SC4 Maszyny wytrzymałościowe
TC11 Przyrządy do pomiaru temperatury i wielkości związanych	SC1 Termometry oporowe; SC2 Termometry kontaktowe; SC3 Termometry radiacyjne
TC12 Przyrządy do pomiarów wielkości elektrycznych	-
TC13 Przyrządy do pomiarów akustycznych drgań mechanicznych	-
TC14 Przyrządy pomiarowe stosowane w optyce	-

TC15	Przyrządy pomiarowe do mierzenia promieniowania	SC1 Przyrządy pomiarowe do promieniowania jonizującego stosowane w medycynie; SC2 Przyrządy pomiarowe do promieniowania jonizującego stosowane w przemyśle
TC16	Przyrządy do pomiaru skażeń	SC1 Zanieczyszczenia powietrza; SC2 Zanieczyszczenia wody; SC3 Pesticyny i inne substancje toksyczne; SC4 Pomiary toksycznych substancji w terenie
TC17	Przyrządy do pomiarów fizykochemicznych	SC1 Wilgotność; SC2 Sacharymetria, SC3 Pehametria; SC4 Konduktometria, SC5 Wiskozymetria; SC6 Analiza gazów; SC7 Analizatory wydechu SC8 Przyrządy do jakościowej analizy produktów rolnych
TC18	Medyczne przyrządy pomiarowe	SC1 Przyrządy do pomiaru ciśnienia krwi; SC2 Termometry medyczne; SC5 Przyrządy pomiarowe dla lab. badawczych

Reformy Organizacji

W związku z potrzebą zmiany niektórych zapisów Konwencji w 1969 r. modyfikacji uległ artykuł XIII, mówiący o składzie Międzynarodowego Komitetu Metrologii Prawnej, jak również o sposobie jego wybierania. Przed zmianami Komitet liczył 20 członków, wybieranych na sześcioletnią kadencję przez Konferencję za zgodą państw członkowskich. Po modyfikacji artykułu XIII Komitet został przekształcony w ciało bardziej reprezentatywne, w którym każde państwo członkowskie posiada reprezentanta, bez ograniczeń czasowych. Kolejne lata to ewolucja Organizacji, powiększanie jej o kolejne państwa.

Istotnym momentem w historii OIML był początek XXI wieku, kiedy rozpoczęto prace nad jej reformą w celu zwiększenia zaangażowania członków w prace OIML. W strukturze pojawiły się nowe ciała w postaci wspomnianych już Grup Projektowych. Grupa Projektowa pracuje nad jednym konkretnym dokumentem, a nie jak Podkomitet, nad kilkoma dokumentami. To rozwiązanie umożliwia większe zaangażowanie w prace OIML państw członkowskich, będących zainteresowanych opracowaniem konkretnych publikacji, a niekoniecznie chcących się angażować w prace całych Komitetów lub Podkomitetów, które mają w swojej kompetencji większy zakres prac. Powołano Grupę Roboczą ds. nowelizacji dyrektyw dotyczących funkcjonowania Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej, w pracach której aktywnie uczestniczył członek CIML z Polski.

W 2011 r. umożliwiono udział w głosowaniach podczas posiedzeń Komitetu przedstawicielom państw członkowskich, nie będącym członkami CIML. Jednocześnie w związku z faktem, iż coraz częściej większość bieżących prac technicznych odbywa się w języku angielskim,

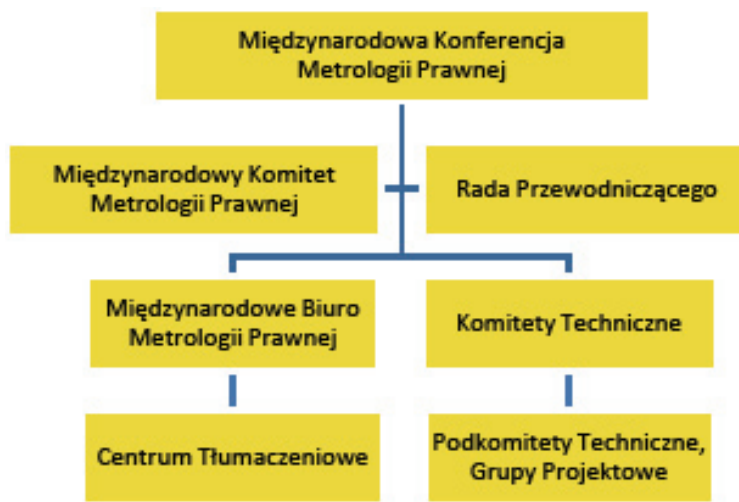
zwiększono ilość środków finansowych na tłumaczenia z języka angielskiego na język francuski, formalnie będący oficjalnym językiem Organizacji.

Systemy certyfikacji OIML

Pisząc o OIML nie można nie wspomnieć o systemie certyfikacji OIML, stanowiącym istotną część działalności Organizacji. Obecnie istnieją 2 systemy certyfikacji (Podstawowy System Certyfikacji oraz system MAA – Mutual Acceptance Arrangement). W ramach podstawowego procesu certyfikacji podmioty upoważnione przez Członka CIML (tzw. *Issuing Authority*), wydają certyfikaty zgodności OIML dla przyrządów pomiarowych, które spełniają określone wymagania. Funkcję *Issuing Authority* może pełnić także krajowa instytucja wydająca zatwierdzenia typu.

Certyfikat wydany na wniosek producenta lub importera przyrządu pomiarowego, po odpowiednich badaniach, potwierdza zgodność danego typu przyrządu z wymaganiami zawartymi w zaleceniu OIML. Pozwala to uniknąć badań typu przyrządu pomiarowego przy wprowadzeniu go na rynek państwa członkowskiego OIML, a tym samym uniknąć kosztów. Nie jest to bez znaczenia, gdyż państwa członkowskie OIML obejmują swoim zasięgiem 86 % populacji świata oraz 96 % światowego PKB.

Uzupełnieniem wyżej opisanego systemu jest system MAA wdrożony w 2005 r. MAA zakłada podpisanie wzajemnych porozumień pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za metrologię prawną państw członkowskich. Państwa te podpisując deklarację o wzajemnym uznawaniu (tzw. DoMC – *Declaration of Mutual Confidence*) zobowiązują się do uznawania testów (oceny typu) urządzeń pomiarowych, wydawanych zgodnie z przepisami OIML, tym samym ułatwiając producentom wejście na nowe

Schemat organizacyjny OIML

rynki zbytu. DoMC obejmuje obecnie trzy typy przyrządów pomiarowych: wodomierze, przetworniki pomiarowe oraz wagi nieautomatyczne.

Warto podkreślić, iż zalecenia OIML zaliczają się do specyfikacji zharmonizowanych, czyli specyfikacji technicznych, uznanych przez Komisję Europejską i ogłaszanych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej serii C.

OIML współpracuje także z innymi organizacjami międzynarodowymi, takimi jak Międzynarodowe Biuro Miar (BIPM) (swego czasu rozważano nawet połączenie tych dwóch organizacji), czy Światowa Organizacja Handlu (WTO). Międzynarodowa Organizacja Metrologii Prawnej posiada status obserwatora w Komitecie do spraw Barrier Technicznych w Handlu WTO (TBT WTO). Zalecenia wydawane przez OIML powinny być uznawane przez członków WTO za podstawę przy tworzeniu przepisów z dziedziny metrologii w zakresie, który dotyczy tych publikacji.

Współpracę Polski z OIML koordynuje Gabinet Prezesa Głównego Urzędu Miar (gp@gum.gov.pl), tel.: 22 581 95 31.

Bibliografia:

1. Konwencja ustanawiająca Międzynarodową Organizację Metrologii Prawnej (Dz. U. z dnia 23 stycznia 1959 r. Nr 4 poz. 24 i 27; poprawka: Dz. U. z dnia 23 maja 1969 r. Nr 15, poz. 112).
2. Dyrektywy dotyczące prac technicznych OIML (OIML B 6-1 oraz B 6-2).
3. OIML Basic Certificate System for OIML Type Evaluation of Measuring Instruments (OIML B-3).
4. Framework for a Mutual Acceptance Arrangement on OIML Type Evaluations (B10).
5. Dokumenty własne.